



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET <http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/34/2007

POCZUCIE REPREZENTATYWNOŚCI PARTII POLITYCZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ



WARSZAWA, LUTY 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Wyborcy podejmując decyzje przy urnie tylko w pewnym stopniu kierują się kryterium programowym, czyli zawartością programu i obietnicami wyborczymi danej partii. Częściej przyczyną, dla której popierają to, a nie inne ugrupowanie, jest różnie motywowane zaufanie, z jakim się do niego odnoszą. Istotnym wyznacznikiem tego zaufania jest przekonanie o zgodności polityki prowadzonej przez daną partię z interesami i poglądami wyborców. W jednym z ostatnich sondaży¹ zapytaliśmy Polaków, w jakim stopniu utożsamiają się lub – przeciwnie – nie czują się w żaden sposób związani z ugrupowaniami aktywnymi na naszej scenie, oraz jak dalece, w ich ocenie, każde z ugrupowań jest zdolne wyrażać ich interesy i poglądy. Ocenie ankietowanych poddaliśmy dziewięć najbardziej liczących się ugrupowań obecnych na polskiej scenie politycznej, w tym oddzielnie każdą z partii tworzących koalicję Lewica i Demokraci. Posługując się siedmiopunktową skalą (od -3 do +3) respondenci określali, w jakim stopniu – według nich – dana partia reprezentuje ich interesy lub wyraża ich poglądy (+3) bądź w jakim stopniu jest z nimi sprzeczna (-3).

STOPIEŃ IDENTYFIKACJI *VERSUS* DYSTANSU

WOBEC NAJWIĘKSZYCH UGRUPOWAŃ NASZEJ SCENY POLITYCZNEJ

W tym roku najwyższy poziom pozytywnych identyfikacji uzyskały PO oraz PiS, a więc partie osiągające od wielu miesięcy najwyższe poparcie społeczne. Dwie piąte ogółu Polaków (40%) wskazało PO jako ugrupowanie wyrażające ich poglądy lub reprezentujące ich interesy co najmniej w niewielkim zakresie (wskazania od +1 do +3). Niemal tyle samo ankietowanych (39%) złożyło podobne deklaracje w stosunku do PiS. W przypadku pozostałych ugrupowań odsetki badanych, którzy w mniejszym lub większym stopniu dostrzegają w nich reprezentantów własnych interesów lub poglądów, są dość wyraźnie

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (200) przeprowadzono w dniach 12–15 stycznia 2007 roku na liczącej 922 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

niższe. Co czwarty ankietowany (26%) identyfikuje się z PSL, a co piąty (20%) uznaje, że SLD najlepiej reprezentuje jego interesy. Po 18% badanych utożsamia się z LPR lub Samoobroną. Jeszcze mniej potencjalnych zwolenników mają wśród Polaków UP (16%), SdPi (14%) i PD (12%).

PO oraz – w mniejszym stopniu – PiS to jedyne ugrupowania, które częściej spotykają się z aprobatą niż sprzeciwem ankietowanych. Jednak tylko w przypadku PO średnia ocen ma znak dodatni, co znaczy, że skala ocen pozytywnych przewyższa skalę ocen negatywnych. W odniesieniu do PiS nieznacznie większa okazuje się siła ocen negatywnych niż pozytywnych, mimo ogólnej przewagi odsetka ocen pozytywnych nad negatywnymi. Zatem tylko w przypadku PO można powiedzieć, że siła potencjalnego zaplecza społecznego tego ugrupowania jest większa niż wielkość i determinacja jego przeciwników.

Ze względu na negatywny wymiar ocen ugrupowaniami budzącymi obecnie wśród Polaków zdecydowanie największą niechęć są Samoobrona i LPR – ponad połowa ankietowanych uznała, że linia polityczna tych partii jest niezgodna z ich interesami i poglądami (odpowiednio 57% i 52%). Znacznie częściej negatywnie niż pozytywnie oceniane są także SLD, SdPi, UP i PD (odpowiednio 42%, 36%, 28% i 24% głosów niechęci). W przypadku ocen PSL notujemy równowagę – tyle samo badanych uznaje, że polityka PSL jest sprzeczna z ich interesami, co sądzi, że właśnie ta partia najlepiej reprezentuje ich poglądy (po 26%). PSL jest ugrupowaniem, które zebrało wśród badanych najwięcej ocen neutralnych (29%).

Tabela 1

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu każda z poniższych partii wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?								
	PO	PiS	PSL	SLD	LPR	Samo-obrona	UP	SdPi	PD
	odsetki wskazań wśród ogółu badanych								
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	27	34	26	42	52	57	28	36	24
Neutralność (0)	17	14	29	20	15	13	23	21	21
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	40	39	26	20	18	18	16	14	12
Trudno powiedzieć	14	11	16	16	14	11	20	19	19
Nieznajomość	1	1	3	2	2	1	13	10	24
Średnie ocen	0,20	-0,03	-0,15	-0,72	-1,13	-1,24	-0,53	-0,73	-0,54
Odchylenie standardowe	1,86	2,03	1,41	1,71	1,72	1,91	1,55	1,60	1,52

W świetle dotychczasowych wyników można powiedzieć, że stopień, w jakim ankietowani są skłonni utożsamiać się z ugrupowaniami funkcjonującymi na naszej scenie politycznej, utrzymuje się na dość niskim poziomie. Niestety nie mamy możliwości dokonania pełnego porównania z dłuższej perspektywy, ponieważ zmiany, jakie zaszły w ostatnich latach na scenie politycznej, sprawiły, że listy partii poddanych ocenie badanych teraz i przed kilkoma laty pokrywają się tylko w niewielkim zakresie. Niemniej jednak można zauważyć, że odsetki respondentów, którzy dziś – według własnych deklaracji – w **pełni** (+3, czyli całkowita zgodność z interesami i poglądami) identyfikują się z którymś z ugrupowań funkcjonujących obecnie na polskiej scenie, są wyraźnie niższe niż w 1997 i 1998 roku, kiedy to prowadziliśmy podobne badania, choć jednocześnie nieco wyższe niż dwa lata temu – w 2005 roku. Obecnie liczba ankietowanych, którzy w pełni utożsamiają się z konkretnymi ugrupowaniami, oscyluje w granicach od 11% w przypadku PiS i 9% w przypadku PO, czyli partii mających największe zaufanie, do 1% i 2% w odniesieniu do takich partii, jak: PD, UP, LPR czy PSL (zob. tab. 3). Choć w porównaniu z ostatnim pomiarem (z 2005 roku) odsetek osób w pełni utożsamiających się z dwoma najpopularniejszymi partiami nieznacznie wzrósł – wyraźniej w przypadku PiS, ledwo zauważalnie w przypadku PO (w 2005 roku z tymi partiami w pełni utożsamiało się po 8% ankietowanych) – nadal pozostaje wyraźnie mniejszy, jeśli za punkt odniesienia przyjmiemy pomiary z 1997 i 1998 roku. W marcu 1998 roku z AWS, uzyskującą najwięcej pozytywnych identyfikacji, w pełni utożsamiało się 17% ankietowanych, a poczucie, że znajdujące się na kolejnych miejscach SLD i UW całkowicie odzwierciedlają ich poglądy i interesy, miało odpowiednio 11% i 10% badanych. Natomiast bez względu na punkt odniesienia spadły odsetki osób w pełni utożsamiających się z partiami z politycznej „drugiej linii”. W sumie z każdym z ośmiu na jedenaście ugrupowań poddanych ocenie badanych w 1997 i 1998 roku w pełni identyfikowało się co najmniej 6% Polaków². Obecnie takim wynikiem mogą się pochwalić zaledwie dwie partie – PiS i PO. Przed trzema laty zbliżony wynik osiągała też Samoobrona, z którą obecnie w pełni utożsamia się 5% ankietowanych. Można zatem powiedzieć, że w ostatnich latach polska scena polityczna ewoluowała (przynajmniej jeśli chodzi o ogólne sympatie polityczne) w kierunku układu dwupartyjnego.

² W 1998 roku odsetki ocen maksymalnych (+3), oznaczających całkowitą zgodność z interesami i poglądami badanych, kształtowały się następująco: AWS – 17%, SLD – 11%, UW – 10%, PSL – 7%, ChD III RP – 6%, KPEiR – 6%, ROP (J. Olszewski) – 6%, UP – 6%, PLD – 2%, UPR – 2%, ROP (A. Macierewicz) – 2%.

Zastawienie obecnych ocen z wynikami sprzed dwóch lat pozwala stwierdzić, że najbardziej pogorszył się społeczny odbiór partii tworzących obecnie koalicję rządową – LPR, PiS i Samoobrony.

Najwyraźniej pogorszył się wizerunek LPR – o 16 punktów wzrósł odsetek osób dystansujących się wobec tego ugrupowania, jednocześnie o 8 punktów obniżyła się liczba tych, którzy uznawali je za ugrupowanie dobrze reprezentujące ich poglądy i interesy. Na gorsze zmienił się także wizerunek PiS – o 14 punktów wzrósł odsetek osób krytycznie oceniających linię polityczną tego ugrupowania. Zmniejszyła się też liczba neutralnych opinii. Jednocześnie w wymiarze pozytywnym najważniejsza z rządzących partii nie straciła, gdyż nadal praktycznie tyle samo badanych (spadek z 40% do 39%) uznaje je za ugrupowanie dobrze reprezentujące ich poglądy i interesy. W relatywnie mniejszym stopniu straciła Samoobrona, ale zapewne tylko dlatego, że wizerunek i reputacja tej partii już wcześniej należały do najbardziej wątpliwych. Od 2005 roku o 9 punktów procentowych przybyło osób odzégnujących się od jakichkolwiek związków z Samoobroną, jednocześnie o 5 punktów ubyło tych, którzy się z tą partią utożsamiają. Na tle ocen pozostałych ugrupowań odbiór Samoobrony jest obecnie najbardziej krytyczny.

Jako odbicie się od dna można interpretować poprawę wizerunku SLD, który w momencie przeprowadzania badania w 2005 roku był jeszcze partią rządzącą i pozostawał partią zdecydowanie najgorzej ocenianą. W porównaniu z sytuacją sprzed dwóch lat o 7 punktów procentowych przybyło tych, którzy utożsamiają się z tym ugrupowaniem, jednocześnie o 13 punktów ubyło osób uznających, że ta partia z pewnością nie reprezentuje ich poglądów. To jedyny przypadek tak wyraźnej poprawy ocen.

Zmiany w poczuciu reprezentatywności pozostałych ugrupowań należy ocenić jako niejednoznaczne. W przypadku PO nieco przybyło ankietowanych skłonnych identyfikować się z tym ugrupowaniem (o 3 punkty procentowe), ale w jeszcze większym stopniu (o 5 punktów) wzrósł odsetek tych, którzy się wobec niego dystansują. W sumie średnia ocen PO nieco spadła. Podobnie, choć w mniejszej skali, zmieniły się opinie o PSL. Natomiast w przypadku UP obserwujemy ogólny spadek znaczenia tego ugrupowania – ubyło zarówno osób dystansujących się wobec tej partii (o 7 punktów), jak i tych, którzy się z nią utożsamiają (o 4 punkty). W ciągu ostatnich dwóch lat opinie o SdPi zmieniły się w bardzo niewielkim stopniu, nieznacznie (o 2 punkty) spadł odsetek osób, które identyfikują się z tą partią. Nowe ugrupowanie na naszej liście – Partia Demokratyczna – jest w porównaniu ze swą poprzedniczką (UW) partią wyraźnie gorzej rozpoznawaną i identyfikowaną. Jedna

czwarta badanych w ogóle nie zna tej partii (w przypadku UW tego rodzaju deklaracje składało tylko 4% ankietowanych), a jednocześnie najmniejszy odsetek ankietowanych spośród wszystkich ugrupowań uznaje PD za reprezentanta swoich poglądów i interesów.

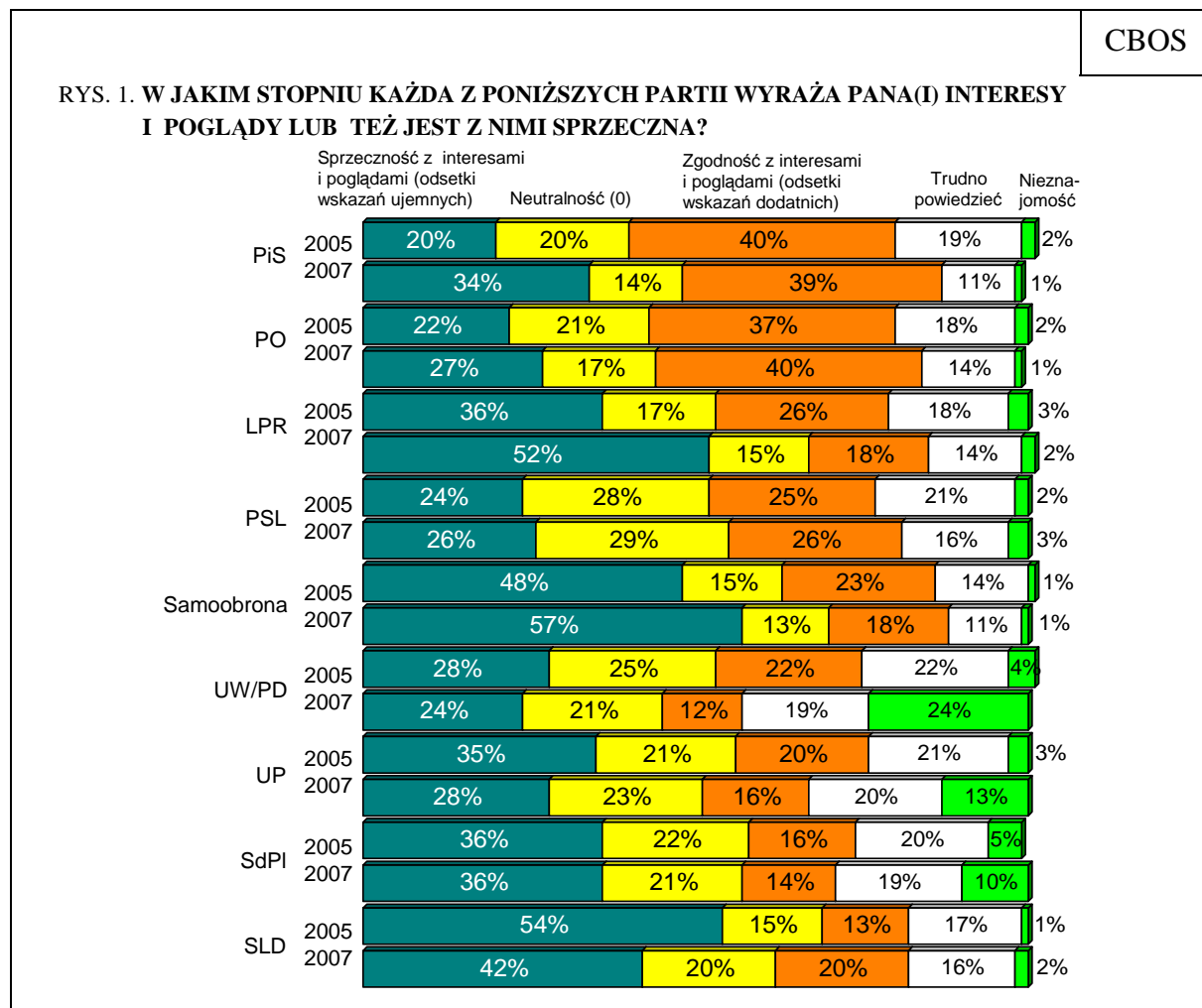


Tabela 2

	W jakim stopniu każda z poniższych partii wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?			
	Średnie ocen		Odchylenie standardowe	
	2005	2007	2005	2007
PiS	0,40	-0,03	1,68	2,03
PO	0,28	0,20	1,72	1,86
LPR	-0,49	-1,13	1,94	1,72
PSL	-0,11	-0,15	1,49	1,41
Samoobrona	-0,87	-1,24	2,02	1,91
UW/PD	-0,31	-0,54	1,58	1,52
UP	-0,58	-0,53	1,63	1,55
SdPI	-0,66	-0,73	1,64	1,60
SLD	-1,33	-0,72	1,72	1,71

Jeśli wziąć pod uwagę tylko skrajne oceny na naszej skali, to można stwierdzić, że bardziej wyraźne są jednoznacznie negatywne nastawienia do partii funkcjonujących na scenie politycznej niż identyfikacje zdecydowanie pozytywne. Innymi słowy, Polacy niezbyt silnie identyfikują się z którąś z istniejących partii, natomiast na pewno wiedzą, których ugrupowań nie lubią. Szczególnie wyrazisty negatywny wizerunek mają obecnie Samoobrona oraz LPR. Samoobronę z **całą stanowczością** (-3, czyli całkowita sprzeczność z interesami i poglądami) odrzuca ponad jedna trzecia ogółu badanych (35%), a LPR – ponad jedna czwarta (29%). Mniej jednoznaczne negatywne emocje wywołują poprzednia i obecna rządzące partie – SLD, którą odrzuca 18% ankietowanych, oraz PiS – 16%. Jednocześnie PiS jest partią mającą największy odsetek zwolenników jednoznacznie identyfikujących się z tą partią (11%). Można zatem stwierdzić, że PiS jest ugrupowaniem w największym stopniu wzbudzającym przeciwstawne emocje: zdecydowaną niechęć i – w nieco mniejszej skali – zdecydowane poparcie. Kontrowersyjność w społecznym postrzeganiu PiS i wyjątkowe na tle pozostałych ugrupowań rozproszenie ocen tej partii potwierdza także najwyższy spośród wszystkich wskaźnik odchylenia standardowego, który w porównaniu z pomiarem sprzed dwóch lat dość wyraźnie wzrósł.

Tabela 3

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu każda z poniższych partii wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?								
	LPR	PO	PSL	PiS	Samo- obrona	SdPI	SLD	UP	PD
	odsetki wskazań wśród ogółu badanych								
Zdecydowana sprzeczność z interesami i poglądami (-3)	29	11	6	16	35	13	18	11	9
Średnia sprzeczność z interesami i poglądami (-2)	12	7	10	9	14	12	11	9	7
Słaba sprzeczność z interesami i poglądami (-1)	10	9	11	9	7	11	13	9	8
Neutralność (0)	15	17	29	14	13	21	20	22	20
Niewielka zgodność z interesami i poglądami (+1)	10	16	18	15	8	8	12	11	8
Średnia zgodność z interesami i poglądami (+2)	6	16	6	13	6	4	4	4	3
Całkowita zgodność z interesami i poglądami (+3)	2	9	2	11	5	2	3	1	1
Trudno powiedzieć	14	14	16	11	11	19	17	20	20
Nieznajomość	2	1	3	1	1	10	3	13	24

Również pozostałe ugrupowania są z reguły silniej odrzucane niż akceptowane. Jednoznaczne poparcie dla PO deklaruje 9% ankietowanych, jednocześnie 11% zdecydowanie odżegnuje się od tej partii.

Niemal jedna czwarta Polaków (24%) nie widzi wśród ugrupowań obecnych na scenie politycznej żadnego, które by chociaż w minimalnym stopniu reprezentowało ich interesy i poglądy. To o 3 punkty procentowe mniej niż dwa lata temu.

SPOŁECZNE ZAPLECZE PARTII POLITYCZNYCH

Dla funkcjonowania partii politycznych w społeczeństwie i ich poparcia w przyszłości szczególne znaczenie ma zaufanie, jakim są one obdarzane w różnych grupach społecznych. Przyjrzyjmy się, jakie cechy socjodemograficzne sprzyjają identyfikacji z poszczególnymi ugrupowaniami.

Platforma Obywatelska, jeśli chodzi o swoich potencjalnych sympatyków, wciąż zachowuje ten samo społeczno-ekonomiczny profil (zob. tabele aneksowe). Jako reprezentanta swych interesów i poglądów najczęściej wskazują to ugrupowanie ludzie młodzi – między 18 a 24 rokiem życia (61%), częściej niż inni w ten sposób myślą o nim ludzie z wykształceniem wyższym (66%) lub co najmniej średnim (52%). Częściej także widzą w tej partii swego reprezentanta mieszkańcy dużych miast (powyżej 100 tys. ludności). Skłonność badanych do identyfikowania się z tym ugrupowaniem wyraźnie rośnie wraz z poziomem dochodów. Wśród mających najwyższe dochody (powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie) z PO utożsamia się aż 62% ankietowanych. W grupach społeczno-zawodowych o dobrym reprezentowaniu własnych interesów przez PO przekonani są przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (65%) oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla (61%), osoby pracujące na własny rachunek (51%), a także uczniowie i studenci (62%). Czynniki statusu społeczno-ekonomicznego różnicują także stosunek do PO w aspekcie negatywnym. Jako ugrupowanie niewyrażające ich przekonań ani niereprezentujące ich interesów wskazują je najczęściej osoby starsze (powyżej 55 roku życia), z wykształceniem podstawowym lub najwyżej zasadniczym zawodowym, częściej ludzie mieszkający na wsi, badani deklarujący najniższe dochody na osobę w rodzinie (do 300 zł) i respondenci negatywnie oceniający własne warunki materialne. Zależności te są jednak słabsze niż w przypadku identyfikacji pozytywnych. Wśród grup społeczno-zawodowych najbardziej niechętni PO są rolnicy (41%) i w porównaniu z poprzednim pomiarem ta niechęć wzrosła.

Interesująco kształtują się różnicowania polityczne w opiniach o PO. Inaczej niż poprzednio obecnie częściej identyfikują się z tą partią osoby określające swoje poglądy jako lewicowe (59%) niż prawicowe (44%), chociaż także ci ostatni częściej niż przeciętnie wskazują tę partię. Jednocześnie częściej dystansują się wobec tego ugrupowania osoby deklarujące prawicowe (36%), a nie lewicowe (20%) przekonania polityczne. Układ ocen jest przeciwny niż w poprzednim pomiarze (z 2005 roku), kiedy to blisko trzy piąte badanych o poglądach prawicowych (57%) twierdziło, że PO reprezentuje ich poglądy i interesy, natomiast rzadziej czynili to zwolennicy lewicy (36%). W sumie jednak, co warto podkreślić, zarówno osoby deklarujące poglądy lewicowe (wyraźniej), jak i centrowe oraz prawicowe (słabiej), częściej identyfikują się z PO, niż ją odrzucają. W większej części odrzucają ją natomiast osoby nieumiejące określić swoich poglądów politycznych.

O ile miejsce PO, jeśli chodzi o cechy socjodemograficzne oraz położenie ekonomiczne potencjalnych zwolenników tej partii, pozostaje to samo co przed dwoma laty, o tyle w przypadku PiS obserwujemy dość radykalną zmianę jego zaplecza społecznego. W 2005 roku (a więc wtedy, kiedy aktualna była zapowiedź wspólnego rządu po wyborach) profil elektoratu PiS był podobny do elektoratu PO, czyli obie partie miały swoich potencjalnych zwolenników mniej więcej w tych samych grupach społecznych i zabiegały w istocie o dość podobny elektorat, natomiast obecnie sytuacja zupełnie się odmieniła. Zaufanie do PiS jest obecnie najwyższe w tych grupach, które jednocześnie najczęściej wyrażają brak zaufania do PO. Jako dobrego reprezentanta swoich interesów i poglądów widzą w PiS przede wszystkim rolnicy (58%). Częściej niż inni ufają tej partii osoby starsze – powyżej 65 roku życia, natomiast nieufność stosunkowo najczęściej deklarują osoby młode, do 34 roku życia. Poczucie identyfikacji z PiS maleje wraz z wielkością miejscowości – najwyższe jest na wsi i w miastach do 100 tys. ludności, natomiast najniższe – wśród mieszkańców największych miast. Inaczej niż w 2005 roku przekonanie o dobrej reprezentacji poglądów i interesów przez PiS jest najwyższe wśród osób z wykształceniem zawodowym, nieufność natomiast rośnie wraz z poziomem wykształcenia. Najliczniejsi zwolennicy PiS sprzed dwóch lat – osoby z wyższym wykształceniem – obecnie najczęściej spośród wszystkich grup nie ufają tej partii. Co ciekawe, krytycyzm wobec PiS dużo częściej zgłaszają obecnie mężczyźni (40%) niż kobiety (29%). Wyraźnie wiąże się on także z wyższym poziomem dochodów (1200 zł lub więcej na osobę w rodzinie) oraz dobrymi ocenami własnych warunków materialnych. Wśród grup społeczno-zawodowych najwyraźniej dystansują się wobec PiS dokładnie ci, którzy kiedyś tej partii najbardziej ufali – pracownicy

umysłowi niższego szczebla oraz przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, a także – krytyczni już przed dwoma laty – robotnicy wykwalifikowani.

W odróżnieniu od profilu społeczno-ekonomicznego potencjalnych zwolenników nie zmieniły się natomiast najbardziej widoczne i przed dwoma laty czynniki określające nastawienie do PiS (zwłaszcza w wymiarze pozytywnym) – poglądy polityczne badanych oraz stosunek do praktyk religijnych. Obecnie o zgodności swoich interesów i poglądów z linią polityczną PiS mówi 63% respondentów deklarujących przekonania prawicowe (w 2005 – 62%), natomiast do przeciwników tej partii częściej niż inni zaliczają się badani o poglądach lewicowych (65%, przed dwoma laty – 41%). Wyraźnie większe zaufanie do PiS mają także osoby uczestniczące w praktykach religijnych co najmniej raz w tygodniu, natomiast najczęściej nie ufają tej partii badani praktykujący sporadycznie oraz niewierzący i niepraktykujący. W porównaniu z 2005 rokiem również pod tym względem zróżnicowanie ocen PiS się pogłębiło.

Jak już wspominaliśmy, druga partia rządzącej koalicji – **Samoobrona**, jeśli chodzi o aktualną liczbę zdeklarowanych wyborców ma obecnie wśród ogółu Polaków najgorszą opinię. Najwięcej osób deklaruje, iż jej nie ufa, a także z pewnością nie oddałoby na nią swego głosu. Krytyczny stosunek do Samoobrony idzie w parze przede wszystkim z poziomem wykształcenia: wśród osób z wyższym wykształceniem dystansuje się wobec tego ugrupowania ponad cztery piąte ankietowanych (83%), a wśród respondentów z wykształceniem podstawowym tylko dwie piąte (40%). Wyraźnie nie identyfikują się z tą partią mieszkańcy miast, szczególnie dużych (odrzuca je 78% mieszkańców największych aglomeracji), ale także mieszkańcy wsi częściej są przekonani, że Samoobrona nie reprezentuje ich poglądów i interesów (39%), niż mają przeciwne zdanie na ten temat (27%). W grupach społeczno-zawodowych tylko rolnicy (60%) w sposób jednoznaczny są zdania, że ugrupowanie Andrzeja Leppera dobrze reprezentuje ich interesy i poglądy, natomiast wszyscy pozostali zdecydowanie dystansują się wobec tej partii. Jeśli chodzi o dochody, to tylko niespełna jedna trzecia osób deklarujących najniższe dochody (30%) jest przekonana, że Samoobrona dba o ich interesy, natomiast ponad dwie piąte (44%) jest zdania, że to ugrupowanie nie jest ich reprezentantem. Nie zmienia to faktu, że Samoobrona jest postrzegana tym lepiej, im niższe są dochody respondentów. Partia ta nie zyskuje poparcia ani wśród osób o lewicowych, ani prawicowych poglądach politycznych, choć ci ostatni – podobnie jak respondenci określający swoje poglądy jako centrowe – nieco częściej niż lewicowcy patrzą na nią przychylnym okiem (20%). Ogólnie można powiedzieć, że

w porównaniu z pomiarem z 2005 roku poziom identyfikacji z Samoobroną bardzo wyraźnie się obniżył. Jediną grupą, wśród której obserwujemy wzrost, są rolnicy.

Z **LPR** – trzecią partią obecnej koalicji rządowej, osiągającą ostatnio, jeśli chodzi o poziom społecznego poparcia, najgorsze notowania – nieco częściej niż inni identyfikują się osoby młodsze (do 24 roku życia), mieszkańcy wsi i miasteczek, respondenci z wykształceniem zasadniczym zawodowym, badani deklarujący najniższe dochody (do 300 zł na osobę w rodzinie). Spośród grup społeczno-zawodowych stosunkowo najczęściej sympatyzują z tą partią rolnicy, bezrobotni, gospodynie domowe, a także respondenci pracujący na własny rachunek. Zależności pomiędzy cechami społeczno-demograficznymi badanych a nastawieniem wobec LPR okazują się znacznie bardziej istotne, jeśli chodzi o negatywny stosunek do tej partii. Niechęć do LPR bardzo wyraźnie wiąże się przede wszystkim z poziomem wykształcenia oraz dochodów. Partia ta prawie dwukrotnie częściej budzi sprzeciw wśród osób najlepiej wykształconych oraz deklarujących najwyższe dochody na osobę w rodzinie niż wśród respondentów z wykształceniem podstawowym, uzyskujących najniższe dochody. W grupach społeczno-zawodowych najsilniejszą niechęć do LPR żywią przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, pracownicy umysłowi niższego szczebla oraz pracownicy fizyczno-umysłowi.

Nastawienie wobec LPR stosunkowo najbardziej jednoznacznie określają poglądy polityczne badanych oraz stosunek do wiary i praktyk religijnych. Osoby głęboko religijne i uczestniczące w praktykach religijnych co najmniej kilka razy w tygodniu oraz badani o prawicowych przekonaniach częściej skłonni są identyfikować się z tą partią niż osoby niewierzące i niepraktykujące, deklarujące poglądy lewicowe, wśród których zdecydowanie przeważają przeciwnicy tej partii. Jednak w stosunku do pomiaru z 2005 roku poziom identyfikacji wśród osób najbardziej religijnych, a także zwolenników prawicy wyraźnie się obniżył (odpowiednio z 35% do 23% i z 42% do 27%). Jednocześnie wyraźnie wzrosły odsetki głosów krytycznych w grupach niechętnie odnoszących się do tej partii dwa lata temu.

W czasie wyborów samorządowych partie lewicowe – zarówno te z dłuższą tradycją (UP, SLD), jak i SdPi, powstała w wyniku kryzysu władzy w SLD, a także niezbyt skutecznie rewitalizowana UW (czyli PD), zawarły koalicję wyborczą Lewica i Demokraci. Jej względny sukces w wyborach spowodował, że zagrożone marginalizacją ugrupowania, podzielające jednocześnie poglądy na wiele spraw w Polsce, postanowiły kontynuować współpracę. Jednak nadal jest to współpraca koalicyjna, a wszystkie partie funkcjonują jako samodzielne byty polityczne. Przyjrzyjmy się zatem, jak kształtuje się poparcie społeczne dla każdej z nich.

Podobnie jak przed dwoma laty czynnikiem zdecydowanie najsilniej określającym stosunek do **SLD** są poglądy polityczne w utrwalonym w Polsce, potocznym rozumieniu lewicowości i prawicowości. Z **SLD** identyfikuje się większość badanych deklarujących lewicowe przekonania polityczne (61%, w porównaniu z deklaracjami sprzed dwóch lat wzrost o 19 punktów), natomiast zwolennicy prawicy trochę mniej wyraźnie są mu przeciwni (65%, w porównaniu z deklaracjami sprzed dwóch lat spadek o 15 punktów). Nieco częściej sympatyzują z **SLD** osoby niewierzące i niepraktykujące bądź uczestniczące w praktykach religijnych najwyżej kilka razy w roku, ale zdecydowanie bardziej wyraźna jest niechęć, z jaką do tego ugrupowania odnoszą się osoby uczestniczące w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu.

Ogólnie rzecz biorąc – sympatie, a jeszcze wyraźniej antypatie wobec **SLD** są ze względu na cechy położenia społeczno-ekonomicznego i przynależność do określonej grupy zawodowej dość słabo zróżnicowane. Nieco częściej do sympatyków tej partii zaliczają się osoby bardzo dobrze sytuowane (deklarujące najwyższe dochody na osobę w rodzinie). Poparcie dla tego ugrupowania idzie w parze z poziomem wykształcenia, wśród osób z wyższym wykształceniem utożsamia się z nim więcej niż co czwarty badany (28%). **SLD** jest także dość wyraźnie partią miejską – najwięcej sympatyków ma wśród mieszkańców największych miast. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najczęściej sympatyzują z **SLD** przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, a także uczniowie i studenci oraz gospodynie domowe. Wśród tych pierwszych **SLD** najwyraźniej poprawił swoje notowania w stosunku do sytuacji sprzed dwóch lat.

Najwyraźniej z deklarowanymi poglądami politycznymi jest też związane przekonanie o reprezentatywności poglądów i interesów respondentów (lub jej braku) przez **SdPI**. Najczęściej nie poczuwają się do żadnych związków z tym ugrupowaniem osoby o poglądach prawicowych (57%), natomiast utożsamiają się z nim najczęściej badani o poglądach lewicowych, choć nie tak wyraźnie jak w przypadku **SLD** (44%). Niechęć do tego ugrupowania jest także związana z częstością praktyk religijnych, najwyraźniej odrzucają je osoby biorące udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu. Pozostałe różnice w postrzeganiu reprezentatywności tej partii są mniej wyraźne. Niechęć do **SdPI** jest nieco większa niż przeciętnie wśród mieszkańców małych miast (do 100 tys. ludności). Najmniejsze poczucie związków z tym ugrupowaniem mają robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby bezrobotne. Natomiast nieco częściej niż przeciętnie utożsamiają się z nim mieszkańcy największych aglomeracji, respondenci z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowani, czyli

osiągający najwyższe dochody na osobę w rodzinie. W grupach społeczno-zawodowych nieznacznie bardziej pozytywnie niż inni postrzegają SdPI przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby pracujące na własny rachunek.

Sympatie dla **UP** są wśród osób o poglądach lewicowych niemal równie częste jak dla SdPI (41%). Natomiast niechętnie odnoszą się do tej partii respondenci o poglądach prawicowych, a także badani praktykujący częściej niż raz w tygodniu. Pozostałe zróżnicowania są już bardzo niewielkie. Częściej utożsamiają się z tym ugrupowaniem, niż odrzucają je, robotnicy wykwalifikowani.

W odniesieniu do **PD** zróżnicowania poglądów politycznych i częstość praktyk religijnych nie mają tak wyraźnego znaczenia, jak w przypadku pozostałych, lewicowych ugrupowań koalicji Lewica i Demokraci, choć także o reprezentowaniu ich poglądów częściej są przekonane osoby określające swoje poglądy jako lewicowe (30%), natomiast prawicowcy częściej nie poczuwają się do żadnych związków z tą partią (36%). Podobnie jak jej poprzedniczka UW, także PD pozostaje wyraźnie ugrupowaniem wielkomiejskim i inteligentnym. Wyraźnie częściej do jakiejś więzi z tą partią poczuwają się mieszkańcy największych aglomeracji (29%) oraz osoby z wyższym wykształceniem (23%), a wśród grup społeczno-zawodowych kadra kierownicza i inteligencja (26%).

W 1997 roku z **PSL** identyfikowało się aż 65% rolników. Obecnie trudno byłoby określić to ugrupowanie jako partię reprezentującą interesy tylko tej grupy zawodowej i bazującą prawie wyłącznie na elektoracie wiejskim. Podobnie jak przed dwoma laty wieś i rolnicy nadal są środowiskiem stosunkowo najbardziej przychylnym PSL, jednak poparcie to jest wyraźnie słabsze – z partią tą w mniejszym lub większym stopniu identyfikuje się odpowiednio: 31% mieszkańców wsi i 46% rolników. Warto zauważyć, że PSL ma obecnie mniejsze poparcie wśród rolników niż znikająca Samoobrona, a nawet PiS. Poza rolnikami reprezentanta własnych interesów i poglądów widzą w PSL zbliżone odsetki badanych zaliczających się do bardzo różnych grup społeczno-zawodowych. Nieco częściej sympatyzują z nim osoby o przekonaniach lewicowych (32%) niż prawicowych (25%). Jednocześnie obie strony politycznego frontu równie często deklarują niechęć wobec tego ugrupowania (po 32%).

REPREZENTATYWNOŚĆ PARTII POLITYCZNYCH W ICH ELEKTORATACH

Mimo iż w skali ogółu reprezentatywność partii politycznych jest niska, stopień identyfikacji potencjalnych wyborców z poszczególnymi ugrupowaniami należy oceniać obecnie jako dość wysoki. Nie ma tu bynajmniej sprzeczności. Ludzie są nieufni wobec partii w ogóle, co znajduje odbicie w słabym poczuciu reprezentatywności istniejącego spektrum partii politycznych. Jednak w obecnym stanie nieco podwyższonej temperatury politycznej, o czym świadczą wyniki naszego badania³, jednocześnie dość silnie identyfikują się z popieranymi przez siebie ugrupowaniami.

Do ugrupowań, z którymi ich potencjalni wyborcy utożsamiają się stosunkowo najsilniej, należą: Samoobrona, PiS, PO i SLD. Zdeklarowani wyborcy pozostałych partii – PD, UP, LPR, SdPI i PSL – relatywnie słabiej się z nimi identyfikują.

Tabela 4

Wartości według skali ocen	Oceny stopnia reprezentowania przez partię/ugrupowanie interesów i poglądów w ich potencjalnych elektoratach								
	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samo-obrona	PD**	SdPI**	SLD**	UP**
	w procentach								
Niezgodność z interesami i poglądami (od -3 do -1)	14	1	0	1	0	17	5	0	17
Ocena neutralna (0)	0	3	16	1	0	18	8	4	13
Zgodność z interesami i poglądami (od +1 do +3)	73	94	81	96	100	59	78	96	65
Trudno powiedzieć	13	2	3	2	0	5	9	0	6

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

** Oceny reprezentatywności wśród ogółu zwolenników koalicji Lewica i Demokraci

Z **PO** najsilniej czują się związani zdeklarowani wyborcy koalicji Lewica i Demokraci. Ponad połowa z nich (59%) uznaje, że Platforma co najmniej w pewnym stopniu wyraża ich poglądy i interesy. Mimo toczonej walki politycznej podobnie myśli o PO także co trzeci zdeklarowany wyborca PiS (33%). Natomiast w większości dystansują się wobec tego ugrupowania wyborcy Samoobrony (56% głosów odrzucenia) i LPR (55%).

³ Patrz komunikat CBOS „Układ poparcia dla partii politycznych – alternatywy wyborcze i elektoraty negatywne”, luty 2007.

Tabela 5

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu PO wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	27	55	1	29	42	56
Neutralność (0)	12	11	3	43	21	22
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	59	29	94	25	33	13
Trudno powiedzieć	2	5	2	3	4	9
Nieznajomość	0	0	0	0	0	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Z **PiS** najwyraźniej identyfikuje się elektorat PSL. Aż 63% spośród potencjalnych wyborców PSL uważa, że rządząca partia najlepiej wyraża ich poglądy i interesy. Nieco mniejszy poziom identyfikacji deklarują wyborcy współrządzących partii – LPR i Samoobrony (po 56%). Natomiast nie poczuwają się do żadnych związków z PiS przede wszystkim zdeklarowani wyborcy koalicji Lewica i Demokraci (84% głosów odrzucenia) oraz PO (61%). Widać zatem, że poczucie więzi między niedoszłymi współkoalicjantami – PO i PiS – wyraźniej zachowało się w przypadku wyborców PiS, natomiast wśród zwolenników PO tylko 22% poczuwa się do jakichś związków z rządzącym ugrupowaniem.

Tabela 6

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu PiS wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczne?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	84	30	61	16	1	24
Neutralność (0)	13	9	16	17	1	12
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	3	56	22	63	96	56
Trudno powiedzieć	0	5	1	4	2	8
Nieznajomość	0	0	0	0	0	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

W wymiarze bezwzględny z **Samoobroną**, poza jej własnymi wyborcami, nie identyfikuje się właściwie nikt. Nawet wśród sympatyków LPR, relatywnie najczęściej oceniających Samoobronę jako ugrupowanie wyrażające ich interesy i poglądy (40%), nieco przeważają ci, którzy nie poczuwają się do żadnych związków z tą partią (44%). Relatywnie większe wsparcie ma ona jeszcze w elektoracie PSL (25%), jednak nawet wśród wyborców drugiej partii chłopskiej połowa (51%) w żaden sposób nie czuje się związana z ugrupowaniem Andrzeja Leppera. Wobec Samoobrony dystansuje się zdecydowana większość wyborców PiS (60%), najsilniej zaś odrzucają ją zwolennicy koalicji Lewica i Demokraci (93%) oraz sympatycy PO (88%).

Tabela 7

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu Samoobrona wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	93	44	88	51	60	0
Neutralność (0)	4	16	7	21	19	0
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	3	40	5	25	15	100
Trudno powiedzieć	0	0	0	3	5	0
Nieznajomość	0	0	0	0	1	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Nieco lepiej od Samoobrony postrzegana jest **LPR** – do związków z tym ugrupowaniem poczuwa się ponad dwie piąte sympatyków Samoobrony (44%) oraz co trzeci wyborca PiS (34%). W tym ostatnim elektoracie nieco liczniejsze są jednak głosy dezaprobaty (40%). LPR jest partią najsilniej odrzucaną przez większość wyborców koalicji Lewica i Demokraci (94%), a także przez sympatyków PO (82%).

Tabela 8

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu LPR wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	94	14	82	40	40	29
Neutralność (0)	2	0	6	26	20	19
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	4	73	11	25	34	44
Trudno powiedzieć	0	13	1	9	5	8
Nieznajomość	0	0	0	0	1	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

PSL cieszy się podobną sympatią wśród zwolenników niemal wszystkich konkurencyjnych ugrupowań, w podobnym stopniu jest też przez nich odrzucana. Relatywnie częściej do silniejszych związków z PSL poczuwają się wyborcy koalicji Lewica i Demokraci (39%), a także Samoobrony (36%), choć wśród tych ostatnich niechęć jest jednak nieco silniejsza (38%). Poza Samoobroną relatywnie częściej wobec PSL dystansują się sympatycy LPR (35%) i PiS (31%).

Tabela 9

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu PSL wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczne?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	27	35	26	0	31	38
Neutralność (0)	30	10	37	16	33	15
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	39	32	32	81	29	36
Trudno powiedzieć	4	23	4	3	6	11
Nieznajomość	0	0	1	0	1	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

SLD uzyskuje, jak przystało na najsilniejszą partię koalicji Lewica i Demokraci, największe poparcie zwolenników LiD (96%). Wśród pozostałych ugrupowań partia ta ma niewielu sympatyków. Tylko zwolennicy PO (28%) i LPR (21%) relatywnie częściej sądzą, że może ona wyrażać ich poglądy i interesy. Najsilniej dystansują się wobec SLD wyborcy PiS

(73% głosów odrzucenia), PSL (67%) i Samoobrony (56%). Drugą siłą w koalicji Lewicy i Demokratów wydaje się **SdPI**, z którą utożsamia się 78% wyborców LiD. Poparcie dla tego ugrupowania jest wśród wyborców innych partii zupełnie niewielkie, najczęściej sympatyzują z nim wyborcy PO (21%). Trzecie miejsce pod względem liczby głosów w tej koalicji zajmuje **UP**, popierana przez 65% wyborców Lewicy i Demokratów. Do związków z tą partią relatywnie częściej poczuwają się zwolennicy PSL (34%) i LPR (22%). Najmniejszą siłą ma w tej koalicji **PD** popierana przez 59% wyborców Lewicy i Demokratów. Partia ta budzi stosunkowo cieplejsze uczucia wśród zwolenników PO (23%), najczęściej jest natomiast odrzucana przez wyborców partii tworzących obecnie koalicję rządową (w kolejności: LPR, PiS i Samoobronę) oraz zwolenników PSL.

Tabela 10

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu SLD wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczny?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	0	42	40	67	73	56
Neutralność (0)	4	25	27	11	12	19
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	96	21	28	15	7	17
Trudno powiedzieć	0	11	4	7	5	8
Nieznajomość	0	0	0	0	3	0

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Tabela 11

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu SdPI wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	5	47	34	57	63	32
Neutralność (0)	8	18	34	4	13	22
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	78	7	21	12	7	10
Trudno powiedzieć	3	17	6	27	8	17
Nieznajomość	6	11	5	0	8	19

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Tabela 12

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu UP wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	16	28	31	42	47	33
Neutralność (0)	13	12	36	5	19	22
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	65	22	17	34	17	11
Trudno powiedzieć	0	17	9	19	9	17
Nieznajomość	6	21	7	0	8	17

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Tabela 13

Wartości według skali ocen	W jakim stopniu PD wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?					
	oceny w elektoratach partii politycznych					
	LiD	LPR*	PO	PSL*	PiS	Samoobrona
	w procentach					
Sprzeczność z interesami i poglądami (odsetki wskazań ujemnych)	17	42	23	38	40	38
Neutralność (0)	18	22	29	20	20	18
Zgodność z interesami i poglądami (odsetki wskazań dodatnich)	59	12	23	6	9	14
Trudno powiedzieć	2	0	7	28	10	18
Nieznajomość	4	24	18	8	21	12

* Dane dotyczące tych partii należy traktować ostrożnie ze względu na niewielką liczebność ich zwolenników w badanej próbie

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. W jakim stopniu **PO** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	17	40	1	14	918
Płeć						
Mężczyźni	30	16	42	0	12	441
Kobiety	25	17	39	2	16	477
Wiek						
18-24 lat	16	13	61	0	10	142
25-34	22	17	46	2	13	172
35-44	32	21	35	2	10	141
45-54	25	15	47	1	13	177
55-64	42	15	30	1	12	116
65 lat i więcej	32	20	21	2	25	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	31	21	25	3	20	349
Miasto do 20 tys.	24	13	44	0	19	120
20-100 tys.	26	16	47	0	11	187
101-500 tys.	26	13	52	1	8	159
501 tys.i więcej mieszk.	24	14	57	0	5	101
Wykształcenie						
Podstawowe	31	15	23	2	29	261
Zasadnicze zawodowe	36	20	33	2	9	246
Średnie	22	16	52	1	9	314
Wyższe	16	14	66	0	4	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	16	10	65	2	7	57
Prac.umysł.niż.szczegła	15	19	61	2	3	84
Pracownicy fiz.- umysł.	23	20	47	2	9	79
Robotnicy wykwalifikowani	25	21	45	1	8	81
Robotnicy niewykwalifik.	27	33	26	0	14	32
Rolnicy	41	30	15	3	12	49
Pracujący na własny rach.	21	9	51	0	19	33
Bierni zawodowo						
Renciści	28	13	32	1	26	81
Emeryci	37	16	25	2	21	202
Uczniowie i studenci	15	14	62	0	9	75
Bezrobotni	33	11	39	1	15	108
Gospodynie domowe i inni	32	15	35	0	19	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	20	19	52	1	8	126
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	19	12	52	5	12	54
sekt. pryw. poza rolnict.	21	20	50	1	8	189
prywatnym gosp. rolnym	41	27	17	2	12	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	38	15	30	1	17	96
301-500	29	16	39	2	13	138
501-900	24	18	39	2	16	204
901-1200	32	17	41	0	10	95
Powyżej 1200 zł	22	11	62	1	3	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	31	17	34	1	17	253
Średnie	29	19	35	2	15	398
Dobre	22	14	55	1	9	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	34	22	26	3	15	60
Raz w tygodniu	28	17	37	1	16	476
1-2 razy w miesiącu	19	17	50	2	13	104
Kilka razy w roku	28	15	47	1	9	181
W ogóle nie uczestniczy	28	14	44	1	13	95
Poglądy polityczne						
Lewica	20	19	59	0	1	137
Centrum	23	20	46	3	8	244
Prawica	36	16	44	0	4	281
Trudno powiedzieć	27	14	21	1	38	256

Tabela 2. W jakim stopniu PiS wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczne?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	14	39	1	11	918
Płeć						
Mężczyźni	40	12	38	1	9	441
Kobiety	29	16	39	2	13	477
Wiek						
18-24 lat	40	15	36	1	8	142
25-34	41	19	26	3	11	172
35-44	31	17	44	1	7	141
45-54	36	11	42	0	11	177
55-64	34	14	41	1	11	116
65 lat i więcej	24	10	45	2	19	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	24	16	43	3	15	349
Miasto do 20 tys.	33	8	41	0	17	120
20-100 tys.	36	15	41	1	8	187
101-500 tys.	45	15	31	1	7	159
501 tys.i więcej mieszk.	52	15	28	0	5	101
Wykształcenie						
Podstawowe	26	12	38	2	23	261
Zasadnicze zawodowe	33	14	42	2	9	246
Średnie	39	17	38	1	6	314
Wyższe	46	15	35	0	4	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	44	10	39	2	5	57
Prac.umysł.niż.szczebła	46	21	29	2	2	84
Pracownicy fiz.- umysł.	37	16	37	2	7	79
Robotnicy wykwalifikowani	40	13	40	1	7	81
Robotnicy niewykwalifik.	34	31	19	0	17	32
Rolnicy	19	16	58	3	5	49
Pracujący na własny rach.	30	27	32	0	11	33
Bierni zawodowo						
Renciści	29	7	41	0	23	81
Emeryci	28	12	43	2	15	202
Uczniowie i studenci	35	17	37	2	9	75
Bezrobotni	38	8	41	1	12	108
Gospodynie domowe i inni	36	20	26	0	18	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	36	16	40	1	7	126
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	39	17	31	4	10	54
sekt. pryw. poza rolnict.	43	19	32	1	5	189
prywatnym gosp. rolnym	21	18	48	2	11	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	31	11	41	0	17	96
301-500	39	14	35	1	11	138
501-900	30	12	43	2	13	204
901-1200	29	17	42	1	10	95
Powyżej 1200 zł	48	15	33	1	3	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	36	13	34	1	15	253
Średnie	31	14	42	2	11	398
Dobre	38	16	37	1	7	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	24	6	61	2	7	60
Raz w tygodniu	26	14	45	2	13	476
1-2 razy w miesiącu	37	13	38	2	11	104
Kilka razy w roku	51	17	23	1	8	181
W ogóle nie uczestniczy	46	18	22	1	13	95
Poglądy polityczne						
Lewica	65	15	19	2	0	137
Centrum	39	17	36	2	6	244
Prawica	23	11	63	0	3	281
Trudno powiedzieć	27	15	26	1	31	256

Tabela 3. W jakim stopniu **Samoobrona** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	57	13	18	1	11	918
Płeć						
Mężczyźni	58	11	22	1	8	441
Kobiety	56	15	14	2	13	477
Wiek						
18-24 lat	60	15	17	0	8	142
25-34	56	15	18	3	9	172
35-44	59	17	16	3	5	141
45-54	64	9	17	0	11	177
55-64	56	12	21	1	10	116
65 lat i więcej	46	11	21	1	21	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	39	16	27	3	16	349
Miasto do 20 tys.	56	10	18	0	16	120
20-100 tys.	67	12	12	1	7	187
101-500 tys.	71	11	11	1	6	159
501 tys.i więcej mieszk.	78	10	8	0	3	101
Wykształcenie						
Podstawowe	40	14	23	1	23	261
Zasadnicze zawodowe	51	14	25	2	8	246
Średnie	68	12	13	1	6	314
Wyższe	83	9	4	2	2	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	82	8	0	4	6	57
Prac.umysł.niż.szczebla	71	20	4	3	2	84
Pracownicy fiz.- umysł.	64	17	14	1	4	79
Robotnicy wykwalifikowani	60	16	18	2	5	81
Robotnicy niewykwalifik.	38	20	29	0	13	32
Rolnicy	20	12	60	3	5	49
Pracujący na własny rach.	56	19	16	0	9	33
Bierni zawodowo						
Renciści	42	7	24	1	26	81
Emeryci	54	12	18	1	16	202
Uczniowie i studenci	63	14	12	0	11	75
Bezrobotni	60	9	20	1	10	108
Gospodynie domowe i inni	59	6	17	0	19	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	68	16	9	2	5	126
spółce właściciele						
prywatnych i państwa	56	15	18	5	7	54
sekt. pryw. poza rolnict.	66	16	13	1	4	189
prywatnym gosp. rolnym	25	11	51	2	10	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	44	10	30	0	16	96
301-500	51	15	22	2	11	138
501-900	57	17	11	2	13	204
901-1200	68	6	17	0	9	95
Powyżej 1200 zł	78	8	10	1	3	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	53	13	19	1	15	253
Średnie	53	14	20	2	11	398
Dobre	66	12	14	1	7	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45	18	18	1	17	60
Raz w tygodniu	52	14	21	1	12	476
1-2 razy w miesiącu	58	15	18	2	8	104
Kilka razy w roku	68	9	13	1	9	181
W ogóle nie uczestniczy	64	11	13	1	11	95
Poglądy polityczne						
Lewica	76	10	13	1	0	137
Centrum	56	16	20	2	6	244
Prawica	67	10	20	1	3	281
Trudno powiedzieć	37	15	16	1	30	256

Tabela 4. W jakim stopniu **LPR** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	15	18	2	14	915
Płeć						
Mężczyźni	58	14	15	0	12	441
Kobiety	46	16	20	2	15	474
Wiek						
18-24 lat	53	14	23	1	9	142
25-34	57	9	20	3	12	172
35-44	53	22	13	3	10	141
45-54	57	14	16	0	12	174
55-64	56	12	19	1	13	116
65 lat i więcej	37	19	16	2	26	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	36	19	22	3	20	349
Miasto do 20 tys.	49	10	22	1	19	120
20-100 tys.	64	11	17	1	9	186
101-500 tys.	64	17	10	1	7	159
501 tys.i więcej mieszk.	68	14	12	0	6	101
Wykształcenie						
Podstawowe	39	16	18	1	27	261
Zasadnicze zawodowe	50	15	22	2	11	245
Średnie	58	15	17	2	9	312
Wyższe	75	12	10	1	2	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	72	9	9	4	7	57
Prac.umysł.niż.szczebła	67	17	8	2	6	84
Pracownicy fiz.- umysł.	68	8	15	1	8	79
Robotnicy wykwalifikowani	56	21	14	2	7	81
Robotnicy niewykwalifik.	47	25	10	0	19	32
Rolnicy	28	29	23	3	18	49
Pracujący na własny rach.	41	18	25	0	15	33
Bierni zawodowo						
Renciści	44	13	19	0	24	81
Emeryci	41	19	17	2	21	202
Uczniowie i studenci	56	12	22	1	9	75
Bezrobotni	53	5	29	2	10	106
Gospodynie domowe i inni	54	6	23	0	16	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	64	15	12	1	8	126
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	59	15	8	5	13	54
sekt. pryw. poza rolnict.	60	16	16	1	8	189
prywatnym gosp. rolnym	34	24	19	2	21	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	43	12	25	1	18	96
301-500	55	15	18	2	11	138
501-900	48	18	16	2	15	204
901-1200	53	11	24	0	12	95
Powyżej 1200 zł	76	8	11	1	3	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	47	15	20	2	17	253
Średnie	50	16	17	2	15	396
Dobre	60	13	17	1	9	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	42	17	23	3	15	60
Raz w tygodniu	47	15	21	1	16	474
1-2 razy w miesiącu	52	18	16	3	11	104
Kilka razy w roku	64	14	11	1	10	181
W ogóle nie uczestniczy	60	14	10	1	14	95
Poglądy polityczne						
Lewica	80	9	9	0	2	137
Centrum	54	19	14	3	10	244
Prawica	53	15	27	1	4	281
Trudno powiedzieć	33	15	15	2	35	253

Tabela 5. W jakim stopniu **SLD** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczny?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	20	20	2	16	918
Płeć						
Mężczyźni	43	19	25	1	13	441
Kobiety	41	21	15	4	19	477
Wiek						
18-24 lat	39	23	24	1	13	142
25-34	37	28	17	3	15	172
35-44	45	21	19	5	10	141
45-54	40	21	23	2	15	177
55-64	48	16	17	2	17	116
65 lat i więcej	45	10	18	2	25	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	41	21	11	3	24	349
Miasto do 20 tys.	40	16	22	2	20	120
20-100 tys.	45	19	24	3	10	187
101-500 tys.	40	23	26	2	9	159
501 tys.i więcej mieszk.	44	19	28	0	9	101
Wykształcenie						
Podstawowe	40	13	12	2	32	261
Zasadnicze zawodowe	46	19	20	3	12	246
Średnie	41	24	23	2	9	314
Wyższe	38	26	28	2	6	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	39	20	28	4	9	57
Prac.umysł.niż.szczebla	32	35	22	3	9	84
Pracownicy fiz.- umysł.	49	19	21	2	9	79
Robotnicy wykwalifikowani	34	37	20	2	7	81
Robotnicy niewykwalifik.	33	30	17	0	20	32
Rolnicy	39	32	12	3	15	49
Pracujący na własny rach.	51	14	22	0	13	33
Bierni zawodowo						
Renciści	35	17	15	4	29	81
Emeryci	48	10	18	2	22	202
Uczniowie i studenci	39	24	24	1	12	75
Bezrobotni	52	9	18	3	18	108
Gospodynie domowe i inni	35	19	25	0	21	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	38	23	26	2	11	126
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	35	35	16	5	9	54
sekt. pryw. poza rolnict.	42	27	21	1	9	189
prywatnym gosp. rolnym	37	28	14	2	19	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	42	22	14	4	19	96
301-500	34	21	25	2	18	138
501-900	40	22	18	3	17	204
901-1200	41	21	24	1	13	95
Powyżej 1200 zł	38	24	31	1	5	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	41	18	17	2	22	253
Średnie	45	18	19	2	16	398
Dobre	38	25	24	2	11	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	51	18	9	4	18	60
Raz w tygodniu	44	20	17	2	17	476
1-2 razy w miesiącu	36	25	18	6	15	104
Kilka razy w roku	40	18	28	1	13	181
W ogóle nie uczestniczy	38	20	25	2	15	95
Poglądy polityczne						
Lewica	18	20	61	0	0	137
Centrum	39	29	20	3	9	244
Prawica	65	16	12	2	6	281
Trudno powiedzieć	32	16	6	3	43	256

Tabela 6. W jakim stopniu **SdPI** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	36	21	14	10	19	914
Płeć						
Mężczyźni	38	23	16	6	17	439
Kobiety	33	20	12	13	22	475
Wiek						
18-24 lat	31	28	14	10	17	142
25-34	31	24	14	9	21	172
35-44	36	25	10	15	14	140
45-54	38	22	16	7	17	175
55-64	42	18	15	6	19	115
65 lat i więcej	37	10	14	12	27	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	33	20	9	12	25	347
Miasto do 20 tys.	41	14	12	9	25	120
20-100 tys.	41	19	16	9	15	187
101-500 tys.	33	29	16	7	15	159
501 tys.i więcej mieszk.	31	24	27	8	9	101
Wykształcenie						
Podstawowe	36	14	8	9	33	260
Zasadnicze zawodowe	36	21	15	11	16	244
Średnie	36	24	15	10	14	313
Wyższe	31	33	22	7	8	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	28	34	21	5	11	56
Prac.umysł.niż.szczebła	29	31	16	12	13	84
Pracownicy fiz.- umysł.	39	27	16	5	13	79
Robotnicy wykwalifikowani	29	33	16	8	14	81
Robotnicy niewykwalifik.	41	24	0	9	26	32
Rolnicy	32	29	10	15	14	49
Pracujący na własny rach.	38	13	21	3	26	33
Bierni zawodowo						
Renciści	33	16	8	14	29	81
Emeryci	39	11	16	11	24	201
Uczniowie i studenci	38	24	14	12	12	75
Bezrobotni	42	14	12	8	24	107
Gospodynie domowe i inni	28	21	12	13	26	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	28	34	17	5	16	125
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	30	28	6	18	18	54
sekt. pryw. poza rolnict.	38	25	18	5	13	189
prywatnym gosp. rolnym	27	31	9	16	17	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	35	19	10	12	23	96
301-500	27	26	13	8	26	138
501-900	35	20	14	11	19	203
901-1200	39	23	18	4	16	95
Powyżej 1200 zł	32	23	30	10	6	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	35	17	16	10	23	251
Średnie	38	20	12	10	20	397
Dobre	32	27	16	10	15	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	49	17	1	12	21	58
Raz w tygodniu	38	19	11	10	22	476
1-2 razy w miesiącu	28	22	20	13	17	104
Kilka razy w roku	34	24	17	8	17	179
W ogóle nie uczestniczy	28	29	23	6	14	95
Poglądy polityczne						
Lewica	20	24	44	6	6	137
Centrum	30	31	12	12	15	243
Prawica	57	17	10	7	9	281
Trudno powiedzieć	25	15	4	13	43	253



Tabela 7. W jakim stopniu **UP** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	23	16	13	20	915
Płeć						
Mężczyźni	31	22	19	9	19	439
Kobiety	26	23	14	17	20	476
Wiek						
18-24 lat	23	29	17	17	15	142
25-34	26	29	10	16	18	172
35-44	33	22	19	13	13	140
45-54	25	24	22	7	22	175
55-64	35	19	19	9	19	116
65 lat i więcej	31	12	11	16	31	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	24	23	12	15	26	347
Miasto do 20 tys.	29	15	19	13	24	120
20-100 tys.	31	23	20	14	13	187
101-500 tys.	31	27	15	12	16	159
501 tys.i więcej mieszk.	33	23	22	8	14	101
Wykształcenie						
Podstawowe	27	14	12	14	33	261
Zasadnicze zawodowe	27	25	18	15	16	244
Średnie	33	24	16	12	15	313
Wyższe	23	32	24	8	13	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	31	30	20	4	15	57
Prac.umysł.niż.szczebła	23	38	14	10	14	83
Pracownicy fiz.- umysł.	35	24	15	9	18	79
Robotnicy wykwalifikowani	20	25	31	7	17	81
Robotnicy niewykwalifik.	19	20	16	22	22	32
Rolnicy	26	24	13	20	18	49
Pracujący na własny rach.	37	24	15	7	17	33
Bierni zawodowo						
Renciści	20	16	22	11	31	81
Emeryci	34	16	11	14	24	202
Uczniowie i studenci	32	25	17	14	13	75
Bezrobotni	29	16	15	21	19	107
Gospodynie domowe i inni	23	29	6	15	27	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	25	32	18	6	19	125
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	26	29	15	8	22	54
sekt. pryw. poza rolnict.	29	24	22	11	13	189
prywatnym gosp. rolnym	27	24	9	25	16	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	29	20	13	19	18	96
301-500	23	18	24	11	24	138
501-900	29	26	15	11	19	203
901-1200	31	19	21	12	17	95
Powyżej 1200 zł	28	29	24	10	10	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	25	20	15	16	24	252
Średnie	32	23	14	12	19	398
Dobre	26	25	20	12	17	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	45	22	3	10	19	60
Raz w tygodniu	29	22	16	12	22	475
1-2 razy w miesiącu	24	24	15	20	18	104
Kilka razy w roku	22	22	23	16	17	179
W ogóle nie uczestniczy	32	28	17	7	17	95
Poglądy polityczne						
Lewica	22	27	41	6	4	137
Centrum	25	32	16	13	14	244
Prawica	43	23	13	9	13	281
Trudno powiedzieć	20	11	6	21	42	253

Tabela 8. W jakim stopniu PD wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczna?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

(%)

	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	24	21	12	24	19	907
Płeć						
Mężczyźni	30	24	12	17	18	436
Kobiety	20	18	13	30	19	470
Wiek						
18-24 lat	23	27	13	25	12	141
25-34	26	22	12	22	18	168
35-44	30	27	9	22	12	139
45-54	22	21	14	20	24	176
55-64	25	16	16	22	21	113
65 lat i więcej	22	11	12	31	25	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	22	17	8	30	24	342
Miasto do 20 tys.	22	18	15	22	23	120
20-100 tys.	28	24	10	22	15	186
101-500 tys.	27	25	13	21	15	159
501 tys.i więcej mieszk.	28	23	29	9	11	100
Wykształcenie						
Podstawowe	24	11	8	29	28	257
Zasadnicze zawodowe	28	20	10	26	16	243
Średnie	23	26	15	19	16	310
Wyższe	20	29	23	17	12	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	19	27	26	13	15	56
Prac.umysł.niż.szczebła	19	36	13	17	15	83
Pracownicy fiz.- umysł.	29	24	17	16	14	77
Robotnicy wykwalifikowani	28	26	15	16	15	81
Robotnicy niewykwalifik.	23	23	10	33	11	32
Rolnicy	21	26	12	21	21	47
Pracujący na własny rach.	27	20	19	15	18	33
Bierni zawodowo						
Renciści	19	12	5	31	33	81
Emeryci	24	12	12	31	21	199
Uczniowie i studenci	29	23	11	23	13	74
Bezrobotni	32	12	9	29	18	107
Gospodynie domowe i inni	16	35	2	21	26	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	19	27	21	16	18	123
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	24	30	8	20	18	53
sekt. pryw. poza rolnict.	29	26	18	17	11	189
prywatnym gosp. rolnym	17	23	12	24	24	51
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	29	12	8	31	19	94
301-500	30	18	12	22	19	135
501-900	24	20	10	29	17	201
901-1200	20	22	19	22	18	94
Powyżej 1200 zł	29	26	27	8	9	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	22	17	8	31	21	250
Średnie	27	21	10	22	20	393
Dobre	23	24	20	20	14	265
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	28	22	5	27	18	58
Raz w tygodniu	25	18	12	23	22	470
1-2 razy w miesiącu	20	23	13	30	14	102
Kilka razy w roku	25	24	10	26	15	180
W ogóle nie uczestniczy	25	23	21	14	17	95
Poglądy polityczne						
Lewica	17	26	30	20	8	137
Centrum	24	31	10	22	13	242
Prawica	36	18	14	21	10	277
Trudno powiedzieć	16	11	4	30	39	251



Tabela 9. W jakim stopniu **PSL** wyraża Pana(i) interesy i poglądy lub też jest z nimi sprzeczne?
 1 - Jest sprzeczna z moimi interesami i poglądami; 2 - W takim samym stopniu wyraża moje
 interesy i poglądy, w jakim jest z nimi sprzeczna; 3 - Wyraża moje poglądy i interesy

	(%)					
	1	2	3	Nie znam tej partii	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	29	26	3	16	917
Płeć						
Mężczyźni	29	31	26	2	13	441
Kobiety	24	28	25	5	18	476
Wiek						
18-24 lat	36	36	16	2	10	142
25-34	27	31	21	7	15	172
35-44	31	30	23	3	14	141
45-54	25	27	29	3	16	177
55-64	24	27	33	1	16	115
65 lat i więcej	16	26	32	2	24	169
Miejsce zamieszkania						
Wieś	22	24	31	4	19	349
Miasto do 20 tys.	24	26	26	2	22	120
20-100 tys.	33	31	21	3	12	187
101-500 tys.	29	38	18	3	13	159
501 tys.i więcej mieszk.	28	35	25	3	8	100
Wykształcenie						
Podstawowe	22	21	27	4	26	260
Zasadnicze zawodowe	27	26	29	3	15	246
Średnie	29	37	20	4	11	314
Wyższe	27	33	30	2	8	97
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	20	36	29	2	12	57
Prac.umysł.niż.szczebła	19	48	17	5	11	84
Pracownicy fiz.- umysł.	26	40	20	4	11	79
Robotnicy wykwalifikowani	27	37	25	2	9	81
Robotnicy niewykwalifik.	24	38	21	2	15	32
Rolnicy	26	18	46	3	8	49
Pracujący na własny rach.	38	30	12	2	18	33
Bierni zawodowo						
Renciści	19	22	23	1	34	81
Emeryci	20	24	32	3	20	201
Uczniowie i studenci	42	29	17	3	9	75
Bezrobotni	34	20	27	5	13	108
Gospodynie domowe i inni	35	13	23	5	23	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	21	40	22	2	14	126
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	16	43	18	8	15	54
sekt. pryw. poza rolnict.	30	38	21	2	9	189
prywatnym gosp. rolnym	28	16	45	2	9	53
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	32	19	29	1	19	96
301-500	28	25	27	3	17	137
501-900	22	31	27	4	17	204
901-1200	25	32	29	2	12	95
Powyżej 1200 zł	30	28	29	5	8	81
Ocena własnych war. mater.						
Złe	28	25	25	4	19	253
Średnie	27	28	25	3	17	398
Dobre	24	34	28	3	12	266
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	40	25	19	3	12	60
Raz w tygodniu	23	27	29	3	19	476
1-2 razy w miesiącu	24	31	26	6	13	104
Kilka razy w roku	31	33	21	3	12	180
W ogóle nie uczestniczy	27	34	22	3	15	95
Poglądy polityczne						
Lewica	32	33	32	2	1	137
Centrum	26	33	30	4	8	244
Prawica	32	33	25	2	8	280
Trudno powiedzieć	18	20	18	4	40	256